

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Rødpelset jordbi (*Andrena fulva*) er bare en af de mange insekter, der fouragerer på blomstrende mirabel.

NOV 2018

Faktaark

KRAT EN DEL AF DET ÅBNE LAND

I Danmark tænker vi det åbne land adskilt fra skovenes og mosernes krat og buskadsler. Denne opdeling er dels opstået pga. af vores brug af landskabet, hvor skovenes funktion traditionelt har været skovbrug, mens det åbne land har været brugt til landbrug i form af dyrkning eller dyrehold.

En sådan opdeling er dog kunstigt menneskeskabt og uden vores indblanding ville naturen i Danmark i langt højere grad være et mosaiklandskab, hvor åbent land, skov og krat ville blande sig. Krat udgør værdifulde levesteder for mange dyr, planter og svampe og nyere forskning har vist, at de er blandt de mest artsrige naturtyper vi har herhjemme.

Forklaringen skal findes i krattenes meget forskelligartede opbygning, hvor der indenfor relativt små områder kan være store forskelle i jordens indhold af vand, områdets lys- og skyggeforhold, sammensætningen af træer og buske og ikke mindst forekomsten af dødt ved.

ET TA'-SELV-BORD AF MAD

Én af de ting, der gør krattene meget værdifulde for dyr, er de ressourcer de tilbyder dyrene i form af føde. I løbet af foråret blomstrer både pil, tjørn, mirabel, slåen og hyl, hvilket giver nektar og pollen til bier, sommerfugle og andre insekter, mens mange af de samme træer og buske senere på året også sætter frugter i form af bær eller nødder, hvilket især fuglene nyder godt af i løbet af efterårs- og vintermånederne.

Planterne udgør også i sig selv et levested og en fødekilde for adskillige smådyr, der enten lever af at æde af de grønne blade, ved at suge plantesaft eller ved at spise af de svampe, der nedbryder det døde ved. En enkelt plante kan således være hjem for mere end hundrede forskellige specialiserede insekter, hvilket igen giver føde til rovdyr som edderkopper, mariehøns og ikke mindst mange fugle.

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Gærdesmutte er en af de mange fuglearter, der yngler i de tætte krat. Her en typisk rede fra gærdesmutte.

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Judasøre findes på gamle træer af almindelig hyl – en stor busk, der ofte findes i krattene i det åbne land..

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Krattenes buske og træer bugner af frugter fra det tidlige efterår og et stykke ind i vintermånederne. Silkehaler er særligt vilde med bær fra forskellige arter af hvidtjorn og røn.

ET STED AT SØGE LY

Sammen med muligheden for at søge føde, fungerer krat også som skjul for mange mindre dyr. Det gælder både pattedyr og fugle, men også mange insekter som fx sommerfugle, der på blæsende dage kan bruge krattet til at søge læ for vinden.

Det er også i krat og buskads, at mange fugle vælger at bygge deres reder, da krattet er med til enten at skjule reden fra nysgerrige rovdyr eller blot gør det svært for dem, at komme ind til den. Også jordrugende fugle og småpattedyr som dværgmus benytter sig gerne af et tæt krat, hvor de kan bygge deres rede uden frygt for at ungerne tage af rovdyr. Opstår der gren- eller bladdyr i krattet, er det også her pindsvin og andre dyr søger ind for at gå i dvale om vinteren.

KRAT OG GRÆSENDE DYR

Når man ser krat, som en del af det åbne land, er det også naturligt, at de græssende dyr kommer i nærkontakt med krattene. Det er kun en fordel for naturværdierne i krattene, hvis dyrene giver sig til at spise kviste og blade. De græssende dyr spiser også bark, som de gnaver af stammer og grene. Bid i kviste og afskrælning af bark på grene og stammer gør veddet lettere tilgængeligt for svampe, insekter og mosser, så krattene bliver endnu bedre levesteder. Det er en effekt man især ser i områder med helårsgræsning uden tilskudsfordring, hvor dyrene meget ofte spiser bark og grene i løbet af vinteren.

REFERENCER

Dennis, R. L. H. 2004. Just how important are structural elements as habitat components? Indications from a declining lucaenid butterfly with priority conservation status. *Journal of Insect Conservation* 8(1): 37-45.

Ejrnæs, R. (ed.). 2018. Proceeding til konferencen Biowide – hvad har vi lært af 4 års naturforskning? Aarhus Universitet 4. maj 2018. 70 s.

Ejrnæs, R. & Bruun, H. H. 2015. Græsland. *Natur Og Museum* 54(2). 36 s.

Fløjgaard, C., Nielsen, S. S., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2018. Biodiversitet-sindikatorer til en effektbaseret naturtilskudsordning. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 68 s. – Videnskabelig rapport nr. 297

FOTO: ANDREA ODDERSHÉDE

Kreaturerne gnar på stammer og grene lukker op til veddet i grene og stammer og gør levestederne lettere tilgængelige for insekter, svampe og mosser.

FOTO: NATURHISTORISK MUSEUM AARHUS

Et typisk krat på et gammelt surt overdrev – ene, blomstrende hyld og en stilk-eg.

Faktaarket er udarbejdet af Lars Brøndum og Emil Skovgaard Brandtoft fra Naturhistorisk Museum Aarhus